

Wordt België het Duitsland aan de Schelde?

Een vermageringskuur in de loonkosten heeft Duitsland op de kaart gezet. Willen we jobs - oude én nieuwe - niet in Duitse handen geven, dan moeten we ook hier werk goedkoper maken. Dat is de redenering van werkgeversorganisatie VBO, geruggensteund door een studie van de K.U.Leuven. Voor de vakbonden is loon(kost)matiging echter onaanvaardbaar. Het nakende loonoverleg lijkt nu al te hinken.

End dit jaar moeten de sociale partners (werkgeversorganisaties en vakbonden) tot een nieuw Interprofessioneel Akkoord komen. Dat akkoord bepaalt onder meer of de lonen al dan niet mogen stijgen en in welke mate. Werknemers gaan ervan uit dat hun loon jaar na jaar minstens een beetje toeneemt, al was het maar door indexering. Voor het eerst in jaren kregen veel werknemers in 2009 evenwel een negatieve loonindex te slikken, eenvoudig gesteld: ze ontvingen minder loon omdat de prijzen van producten afnamen.

Als het van werkgeversorganisatie VBO afhangt, wordt er nog in dat loon geknipt, of althans in de loonkost. In een studie op vraag van het VBO schrijven professoren Filip Abraham en Joep Konings (K.U.Leuven) dat als we de komende vier jaar onze loonhandicap van 3,5 procent ten opzichte van Duitsland wegwerken dat op termijn voor 60.000 tot 73.000 extra jobs zorgt.

Goed nieuws, maar wie gaat dat betalen? "Je kan voorstellen om de socialezekerheidsbijdragen of de belastingen op arbeid te verlagen. Dat vergt een inspanning van de overheid, zoals in het verleden stelselmatig gebeurd is", zegt Konings.

Die piste is pijnloos voor de werknemer, aangezien aan het nettoloon niet geraakt wordt. Vraag is of de overheid, die aankijkt tegen een besparing van 22 miljard euro, de budgettaire ruimte heeft voor zo'n las-

'De lage Duitse lonen hebben de interne consumptie verzwakt en de jobcreatie doen stilvallen'

Marc Leemans, ACV

tenverlaging. Waarschijnlijk niet. En dus is de kans groot dat, als we kiezen voor loonmatiging, de werknemer in het vizier komt. Al betekent dat niet per se dat we minder zullen verdienen.

Konings: "We kunnen die inhaalbeweging ook maken door in de loononderhandelingen af te spreken dat de lonen minder sterk mogen stijgen dan de voorbije jaren. Of een combinatie van beide: lastenverlaging en loonmatiging. Maar aangezien die eerste piste momenteel moeilijker ligt, zal er vooral moeten gerekend worden op redelijkheid binnen het sociaal overleg."

Machines worden niet moe

Loonmatiging dus. Zijn de vakbonden daartoe bereid? "Wij gaan voor een redelijke loonstijging", repliceert Rafaël Lamas van de socialistische vakbond ABVV. Een algemene loonmatiging leidt volgens hem niet noodzakelijk tot meer jobs, integendeel. "Als de lonen en de koopkracht dalen, hebben mensen een pak minder centen om te consumeren. Ze kopen minder, wat ook niet goed is de economie: er ontstaat deflatie, wat zorgt voor een negatieve loonindex en zo kom je in een negatieve loonspiraal terecht."

Marc Leemans van de christelijke vakbond ACV zet die redenering kracht bij door te verwijzen naar het land dat het VBO als referentiepunt neemt. "Duitsland voert al meer dan tien jaar een beleid van doorgedreven loonmatiging. En we zien wat dat oplevert. Het land werd exportkampioen met een overschot op de handelsbalans van ongeveer 8 procent. Maar de lage lonen leidden ook tot een verzwakte interne consumptie en de Duitse jobcreatie is stilgevallen. De Belgische werkgelegenheid groeide tussen 1998 en 2008 dubbel zo hard."

Lamas benadrukt dat het Duitse loonbeleid een Europese uitzondering is. "Onze lonen stijgen trager dan die in Nederland en Frankrijk. Bovendien zijn we enorm productief!"

Pieter Timmermans, directeur-generaal VBO: "Het Duitse model van loonkostmatiging kan hier tot 70.000 jobs opleveren."

"Zelfs als we een toename van de loonkost met 1 procent compenseren door de productiviteit 1 procent te laten stijgen, zal de werkgelegenheid in de privé nog met 0,4 procent afnemen. Ook dat toont de studie aan", merkt Pieter Timmermans van het VBO op. "Bovendien is het een misvatting dat we stijgende loonkosten kunnen blijven opvangen door alsmatig productiever te zijn. Vaak kan dat enkel maar door mensen te vervangen door machines. Die worden immers nooit moe en nemen ook geen loopbaanonderbreking. Maar zo worden er wel jobs vernietigd. Ook de vakbonden beseffen dat sleutelen aan de productiviteit niet volstaat. "We moeten ons ernstige vragen stellen over ons industrieel beleid. We produceren vooral producten met een gemiddelde toegevoegde waarde (de marktwaarde van een product min de

grond- en hulpstoffen en de diensten van derden, red.)", zegt Lamas. "Er wordt te weinig geïnvesteerd in innovatie en in onderzoek en ontwikkeling. Nochtans kunnen we enkel zo producten met een hoge toegevoegde waarde creëren en exporteren. Die hogere marktwaarde vangt trouwens niet alleen de loonkost op, ze trekt ook investeringen en jobs aan."

Werkloosheidsval groter maken

Nog belangrijker dan extra jobs creëren, is ervoor zorgen dat het de juiste jobs zijn. "Een probleem dat we in het verleden gezien hebben bij lastenverlagingen is dat de jobs die werden gecreëerd niet ingevuld raakten. Dat komt gedeeltelijk door de werkloosheidsval. Het verschil tussen wat je kan verdienen en wat je als werkloosheidsuitkering krijgt, is niet groot genoeg", merkt

De keerzijde van de medaille: 'Armoede in Duitsland sterk gestegen'

Minder lasten op loon, betekent minder inkomsten voor de overheid. De kans dat loonmatiging vooral de werknemer treft, is dus groot. Bea Cantillon (UA) waarschuwt voor de impact daarvan, zeker bij de laagste lonen.

De afslankingspolitiek die Duitsland voert, lijkt op papier misschien het goede voorbeeld, bij onze burens laat die ook minder fraaie sporen na. "De armoede in Duitsland is de laatste jaren sterk gestegen", merkt professor Bea Cantillon op. "Zeker onder werklozen is de armoede verontrustend hoog. De helft van hen is arm. In ons land is dat 37 procent."

Of we dat percentage door loonmatiging de hoogte injagen, hangt volgens Cantillon af van het beleid rond de minimumlonen. "Sommigen redeneren dat de armoede afneemt als er via loonmatiging meer mensen aan het werk kunnen omdat het aantal werkloze armen dan daalt. Anderzijds zet loonmatiging heel wat druk op de laagste lonen. Als gevolg van de strijd tegen de werkloosheidsval en door ervoor te zorgen dat het financieel interessanter is om toch voor een laag loon te werken, zitten de uitkeringen in Duitsland momenteel op een problematisch niveau."

Cantillon wijst er ook op dat de loonkost in ons land de laatste 20 jaar systematisch gedaald is. "De lastenverlagingen die we gedurende al die jaren hebben doorgevoerd, zijn enorm. Ook de komende jaren gaan we niet ontkomen aan de druk om de loonkost te verminderen. Daarbij moeten we er vooral beducht voor zijn dat de druk op de laagste nettolonen niet te groot wordt. Die mensen zitten al in de gevarenzone voor armoede."

'De druk op de laagste nettolonen mag niet te groot worden. Die mensen zitten al in de gevarenzone voor armoede'

Professor Bea Cantillon, armoede-expert

Joep Konings op. "We zouden kunnen besparen door de werkloosheidsval groter te maken. Of door de organisatie van de werkloosheidsuitkeringen bij te sturen." Lagere uitkeringen dus? Dat wil het VBO niet met die woorden gezegd hebben. Timmermans houdt het bij jobcreatie die gepaard moet gaan met een 'sterkere activering' van werklozen. Door te blijven inzetten op de sluitende aanpak van de VDAB bijvoorbeeld. Die aanpak zorgt ervoor dat iedereen die werkloos wordt meteen begeleiding krijgt via een aangepast aanbod uit de dienstverlening van de VDAB. Maar ook de VDAB heeft eind 2009 van de Vlaamse regering te horen gekregen dat ze bijna 23 miljoen euro moet besparen. Bovendien is de loonkost maar één van de vele hete aardappels die in het sociaal overleg liggen te sudderen.

Wellicht zullen internationale trends de koers van dat overleg mee bepalen. "Heel wat Europese landen, die het weliswaar moeilijker hebben dan België, voeren nu een loonstop in", weet Konings. "Het meest extreme voorbeeld is Griekenland, maar ook in Spanje, Portugal en Ierland zijn verregaande strategieën voor loonmatiging afgesproken. Net als in België zijn in die landen de lonen de voorbije jaren sterk toegenomen, wat een bijkomend argument voor loonmatiging kan zijn." Het VBO roept de nieuwe regering alvast op om in haar regeerakkoord de doelstelling op te nemen onze loonkostenhandicap tijdens de komende legislatuur weg te werken. De vakbonden zien liever geen extra bepalingen over het loonoverleg opduiken in het regeerakkoord. Zij beklemtonen dat dit het terrein van de sociale partners is.